ÜÇ AYLAR VE REGAİP KANDİLİ

1. Regaip Kandili'nin sadece Türkiye kökenli Müslümanlar arasında kutlandığını görüyoruz. Bu kandili kutlamak bidat mıdır?

Regaip kandili, adına Üç aylar dediğimiz Recep, Şaban ve Ramazan ayı içinde gelen mübarek gecelerden bir tanesidir. Hicri takvime göre, yedinci ay olan Recep ayının ilk Cuma gecesidir. Bu gecede Yüce Allah'ın rahmet, bağış ve yardımlarının dağıtıldığı kabul edilir. Hadis kaynaklarımızda Peygamber Efendimiz (a.s)'ın Recep ayının ilk Perşembe gününü oruçla geçirdiğine dair rivayetler vardır. Ancak bu rivayetler pek güçlü değildir.

Müslümanlar arasında, Regaip gecesine mahsus olarak on iki rekât namaz kılma alışkanlığı, ilk kez on ikinci yüzyılın başlarında görülmüştür. Ulemanın büyük bir kısmı böyle bir namazın olmadığı kanaatindedir. On sekizinci asırdan itibaren de Regaip geceleri tekke ve zaviyelerde gösterişli törenlerle kutlanmaya başlanmış; Tasavvuf ehli şairler, bu gece için "reğâibiye" adı verilen şiirler yazmışlardır. Diğer kandil gecelerinde olduğu gibi, Regaip kandillerinde de minarelere kandillerin asılması gelenek haline gelmiştir. Müslümanlar arasında Regaip gecelerinde ibadet ve duada bulunma, geceyi kandil simidi ve şekerlemeleri ile kutlama âdeti yerleşmiştir. Bu gibi âdetler, günümüze kadar böylece gelmiştir. Bu yönleri ile baktığımızda uzun asırlar sonra ortaya çıkmış ve ilk dönemlerde bulunmayan bir uygulama olduğunu söyleyebiliriz.

Fakat Regaip gecelerinde dua etmek, tevbe ve istiğfarda bulunmak, bu geceyi kutsal kabul etmek suretiyle çeşitli ibadetlerle geçirmek, genel olarak alimler arasında kabul görmüştür.

2. Üç aylara mahsus bir ibadet var mıdır?

Yukarda da ifade ettiğimiz gibi, Recep, Şaban ve Ramazan aylarına Üç ayları denir. Asıl itibariyle Ramazan ayında farz olan oruç ibadeti; vacip olan Fıtır sadakası ve sünnet olan Teravih namazının dışında mutlaka yapılması gerekli özel bir ibadet yoktur. Bu aylarda nafile oruçlar tutulabilir. İnfak yapılabilir. Bilhassa Ramazan ayı içinde farz olan zekât ibadeti de yerine getirilir. Bu suretle Ramazan ayının da hayır ve bereketinden yararlanılmış olur. Nitekim Peygamber Efendimiz (a.s) bu aylarda

nafile oruçlar tutmuş, yılın her ayında zaten cömertken, bilhassa Ramazan ayında çağlayanlar gibi sadakalar dağıtmıştır. Hz. Âişe (r.a) validemiz, Peygamber Efendimiz (a.s)'ın bu aylardaki davranışlardan bahsederken şunları anlatmıştır: *"Rasûlullah'ın (s.a.v) Şaban ayındaki kadar çok oruçlu olduğu bir ay görmedim"* (Tecrid-i Sarih Tercümesi, IV, 295). Ayrıca Peygamber Efendimiz (a.s), *"Şaban ayının yarısı (Beraat gecesi) gelince; gecesini namazla, gündüzünü oruçla geçiriniz. Şüphesiz ki Allah, o gece güneşin batmasıyla dünya göğüne iner ve şöyle der: Benden af dileyen yok mu? Onu affedeyim! Rızık isteyen yok mu? Rızık vereyim! Şifa dileyen yok mu? Şifa vereyim!"* (İbn Mâce, Sünen, İkâmetü's-Salât, 191); *"Allah Teâlâ, Şabanın on besinci gecesi (Beraat gecesi) tecelli eder ve ana-babaya asi olanlarla Allah'a ortak koşanlar dışında bütün kullarını bağışlar"* (İbn Mâce, Sünen, İkâmetü's-Salât, 191) gibi hadis-i şeriflerde de ümmetini hem teşvik etmiş hem de uyarmıştır.

3. Bir kadın üç aylarda kocasından izinsiz kaza oruçlarını tutabilir mi?

Eşler arasındaki hukuk, farz ve nafile ibadetlerin eda ve kazasında farklılıklar arz eder. Nafile ibadetlerin yapılmasında eşlerin birbirlerine olan hukukları önemlidir. Bir nafile oruç tutulacaksa eşler arasında rıza olmalıdır. Fakat farz ibadetlerin edasında eşlerin rızaları aranmaz. Çünkü Allah'ın hakkı farz olan ibadetlerin yerine getirilmesinde kul hakkından önce gelir.

Farz ibadetlerin edası da farzdır, kazası da farzdır. Gününde tutulamayan oruç elbette daha sonra kaza edilecektir. Bu orucun üç aylar içinde veya diğer zamanlarda tutulması her halde farzdır. Farz olan bu orucun üç ayları içinde kaza edilmesi daha da güzel olur. Böyle bir kadının kocasından izin alması gerekmez.

4. Üç ayların aralıksız olarak oruçla geçirilmesinde bir sakınca var mıdır?

Üç aylarda yerine getirilmesi gelenek halini almış nafile ibadetlerden en önemlisi oruçtur. Öteden beri bazı Müslümanların, Recep ve Şâban aylarının tamamını oruçla geçirdikleri bilinen bir gerçektir. Öyle ki, Recep ve Şaban ayları tam olarak oruçla geçirilir ve Ramazan ayı ile birleştirilir. Buna *"üç aylar orucu"* da tabir edilir.

Her ne kadar bu böyle olsa da, yılın belirli günlerinde nafile oruç tutulmasının fazileti hakkında hadis bulunan zamanlar arasında üç aylar orucu diye bir tavsiye mevcut değildir. Baz âlimler Recep ayında oruç tutmayı müstehap kabul ederken bazları, Recep ayına özel bir kutsiyet atfedilmesi ve halkın bunu zorunlu bir ibadet

şeklinde algılaması endişesiyle bu ayda oruç tutmayı sakıncalı gö◌rmüştür. Bir kısım âlimler de özellikle Recep ayının tamamını oruçlu geçirmeyi hoş karşılamamıştır. Fakat Şâban ayının büyük kısmını ya da tamamını oruçlu geçiren Hz. Peygamber (s.a.v) Ramazan dışındaki en faziletli orucun Şâban ayında tutulan oruç olduğunu ifade etmiştir. (Tirmizî, "Zekât", 28). Bundan dolayı Şâban ayında oruç tutulması çoğunluk tarafndan mendup sayılmakla birlikte Resûl-i Ekrem'in ramazan ayından başka hiçbir ayın bütününü oruçlu geçirmediğine dair hadislere (Buhârî, "Savm", 52; Müslim, "Sıyâm", 175, 178) ve Şâbann on beşinden sonra orucun terkedilmesine yönelik rivayetlere dayanan baz âlimler, orucu farz olan Ramazan ayına şevkle girmeyi zorlaştıracağı düşüncesiyle bu ayın ikinci yarısında oruç tutmayı mekruh gö◌rmüştür. Dolayısıyla üç ayın tamamının oruçlu geçirilmesinde sakınca olmamakla beraber, Şaban ayının yarısından sonra Ramazan ayına hazırlık adına oruçsuz geçirmek daha uygun olur.

5. *Bir kişi keffaret veya kaza orucunu üç aylarda tutsa hem üç aylar orucunu hem de keffaret veya kaza orucunun sevabını kazanır mı?*

Ramazan ayında kasten bozulan oruçtan dolay yerine getirilmesi gereken iki aylık keffâret orucunun Recep ve Şâban aylarında tutularak böylece üç aylar oruçlu geçirilebilir. Üç aylar orucunun âdet haline gelmesinde, bu ayların faziletine dair yukarda zikredilen rivayetlere de dayanarak keffaret orucu bu iki ayda tutulacak olursa umulur ki, üç aylarının sevabına da erişilmiş olur. Allah en iyisini bilir.

M. Hulusi Ünye